

Activiteitenoverzicht basisprogramma

Het basisprogramma van het nationale themajaar 2018 – Jaar van Verzet biedt diverse activiteiten en producten die vanuit de verschillende deelnemers aan het Platform WO2 en vanuit vier domeinen worden ondernomen.

Deze domeinen zijn:

1. **Kennis** – onderzoeken en bewaren
2. **Museaal** – leren en tonen
3. **Herdenken, eren, vieren** – beseffen
4. **Educatie** – meedenken en ervaren

Hierna worden de projecten van het basisprogramma kort beschreven.

1. KENNIS – onderzoeken en bewaren

Doel: Kennisniveau borgen en vergroten en soepele ontsluiting bewerkstelligen zodat een gedegen basis van beschikbare kennis over (en verwant aan) Tweede Wereldoorlog aanwezig is, feiten in perspectief staan en onderscheid kan worden gemaakt tussen feit en fictie.

Het is belangrijk dat het themajaar aanvullende inzichten oplevert die op hun beurt aanleiding geven tot nieuw onderzoek. De onderzoeken van het NIOD, het Netwerk Oorlogsbronnen (NOB) zijn daarbij leidend. Het actualiseren van de nieuwe perspectieven op het verzet kan bij uitstek in een directe uitwisseling plaatsvinden.

A. Debatten en bijeenkomsten: Nieuwe perspectieven op verzet (trekker NIOD i.s.m. NC)

Ter gelegenheid van het themajaar vinden er symposia en debatten plaats rond het thema verzet in multiperspectief.

1. Platform WO2 Jaarcongres Verzet, kick-off symposium

- Wat: Een dag vol inspiratie en ontmoeting rondom het thema Verzet
- Wanneer: 3 oktober 2017
- Waar: Fort Voordorp in Groenekan (bij Utrecht)
- Door wie: NC en NIOD. NC is hoofdorganisator
- Voor wie: Platformveld, sector WO2 van SMH tot lokale 4 en 5 mei comités (400-500 personen)
- Inhoud: Een eendaags symposium georganiseerd door het NC en het NIOD, met plenaire sessies, parallelsessies en een feestelijke opening van het Verzetsjaar, met aandacht voor de volgende onderwerpen:
- Update projecten Platform WO2 zoals Referentiekader, Educatievisie, tweedewereldoorlog.nl en mogelijkheden voor fondsenwerving;
  - Bijpraten over nieuwe projecten – wat is er gebeurd binnen de sector?
  - Verzet

Basisprogramma Jaar van Verzet – vs081117

- Nieuwe visies op verzet (historisch)
- Verzet en rechtsstaat (actueel, ook vanuit internationaal perspectief)
- Profilering van de projecten in het basisprogramma

2a. Tweedaagse conferentie ‘Nieuwe perspectieven op verzet’ – tevens publieksstart

Wat: Internationale tweedaagse conferentie met nieuwe visies op verzet
Wanneer: 26-27 februari en start 25 februari met publieksmanifestatie (zie 2b)
Waar: Nader te bepalen (Den Haag)
Door wie: NIOD/SMH met internationale partners
Voor wie: onderzoekers en professionals (Platform, media), met avondprogramma voor breder publiek;
Inhoud: theater/muziekavond voor een breed publiek, lezingen van internationale sprekers en instellingen, media-optredens, sleutelartikelen in publieksbundel/verzetskrant.

2b. Publieksmanifestatie aftrap themajaar 2018 – Jaar van Verzet!

Wat: Publieksmanifestatie - Culturele aftrap 2018 – Jaar van Verzet
Wanneer: 25 februari
Waar: Nader te bepalen (Den Haag)
Door wie: ntb
Voor wie: Iedereen
Inhoud: theater/muziekavond voor een breed publiek / uitgave verzetskrant.
Initiatief vfonds – platform muzikale manifestatie met o.a. Leonie Jansen als publieke aftrap voor het themajaar.
Doel: maatschappelijke urgentie onderstrepen aandacht van verzet voor vrijheid in huidige tijd. Historische verbinding met verzetsdaad Februaristaking 25 februari 1941.
Partners: Persgroep Democratie en Media (uitgave Verzetskrant), Stichting Februaristaking, NOS.

3. Regionale activiteiten actualisering thema – Wat betekent verzet nu?

Wat: Vijf lokale bijeenkomsten in samenwerking met SMH
Wanneer: Vanaf februari 2018, verspreid door het jaar
Waar: Op plaatsen/locaties waar geen verdere activiteiten zijn in het kader van Verzetsjaar. (in overleg, opties Friesland, Zeeland, Rotterdam, Den Haag, Amersfoort, Overloon, JHM)
Door wie: NIOD met lokale partner (SMH instellingen die zelf geen activiteiten rond het thema organiseren)
Voor wie: Voor een breed publiek (100 personen per bijeenkomst, outreach via media)
Voorbeeld 1: ‘De mythe van de makke schapen’ met Joods Historisch Museum, Nationaal Holocaust Museum in januari, verbinden met Holocaust Memorial Day.
Voorbeeld 2: De Overval: fictie en realiteit – met Fries Museum en andere regionale partijen (Omrop Fryslân, Leeuwarder Courant, Stichting 40-45)

4. Nascholingsbijeenkomsten leraren voortgezet onderwijs (VO)

Wat: Drie bijeenkomsten van een dag met masterclasses
Wanneer: voorjaar 2018
Waar: Verspreid door het land
Door wie: NIOD met Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), NC en i.s.m. beroepsorganisaties
Voor wie: leraren in het Voortgezet Onderwijs (VO)

5. Slotsymposium

Afsluiting Verzet, aankondiging Themajaar ‘De Kunst van Vrijheid’

Wat: Een passende afsluiting van het themajaar (beleving staat voorop, met educatief accent)
Wanneer: Oktober/November 2018
Waar: Op een centrale locatie, gedacht wordt aan Den Haag
Door wie: NC / SMH
Voor wie: Breed (400-500 personen)
Inhoud: Een feestelijke afsluiting van het Verzetsjaar met aandacht voor de volgende onderwerpen:

Basisprogramma Jaar van Verzet – vs081117

- Terugblik van activiteiten, bijzonderheden uitgelicht, proeve van resultaten;
- Opening Oranjehotel
- Educatief accent
- Beleving staat voorop
- Betekenis en belang – wat is er gebeurd binnen de sector? Wat zijn de ervaringen daarbuiten?

Is er sprake van:

- Nieuwe visies op verzet (historisch)
- Verbindingen met het heden in het denken en praten over vrijheid?
- Onverwachte en opmerkelijke zaken?
- Wat is blijven liggen moet nog gedaan?

6. Publicatie van bijdragen en bewerkte lezingen bij activiteiten onder 1-4, mogelijk als essay.

Wat: Bundel van artikelen gebaseerd op lezingen en bijdragen bij activiteiten 1-4. Indien mogelijk (ook qua tijd): essay/publicatie met bespiegelingen n.a.v. themajaar over 'Verzet toen en nu'.

Wanneer: 2018 bij slotsymposium

Door wie: NIOD/NC/SMH

Voor wie: leraren, professionals, geïnteresseerden, media

Oplage: 3000

B. Netwerk Oorlogsbronnen (NOB): inventarisatie, duiding en ontsluiting bronnen thema verzet

De bronnen die in de verschillende erfgoedinstellingen beschikbaar zijn over het thema verzet, worden in kaart gebracht en nader geduid. Eindproduct is een of meer webpagina's die worden geïntegreerd in de website van het Platform WO2 www.tweedewereldoorlog.nl. De bedoeling is om verrijkte metadata rondom het thema Verzet te verzamelen van Wikipedia, tweedewereldoorlog.nl en Oorlogsbronnen waarmee een fijnmazige toegang mogelijk wordt tot bronnenmateriaal over verzetsmensen, verzetsacties en verzetsgroepen, gekoppeld aan plaats en tijd/datum.

Voor tweedewereldoorlog.nl wordt een kaart ontwikkeld met vitrines met uitgelichte objecten voor specifieke thema's gekoppeld aan de thema's voor tentoonstellingen, landkaarten met verzetsacties en -groepen en basale informatie over verzetsmensen, -acties en -groepen. Nadat alle data is verrijkt zal deze via www.tweedewereldoorlog.nl beschikbaar worden gesteld. Hier komt een startpagina voor het thema Verzet in Nederland, uitgelichte bronnen voor specifieke thema's en een kaart van Nederland waar gefilterd kan worden op trefwoorden, personen, locaties en tijdsperiodes.

Op deze manier wordt de collectie WO2 Nederland nader ontsloten voor het thema verzet. Met 'nader ontsluiten' wordt bedoeld: beter doorzoekbaar op de vier meest gebruikte ingangen:

- Wie = inventarisatie van personen betrokken bij het verzet, met een bio van de belangrijkste personen. Ook de minder bekende verzetsmensen willen we in beeld krijgen door databases met persoonsgegevens (bijv. Oranjehotel, Amersfoort, Erelijst WO2, OGS) via het web te ontsluiten. Alle verzetsmensen willen we zoveel mogelijk koppelen aan verzetsgroepen (in aanvulling op [het Wikipedia Verzetskrantenproject](#)) en verzetsacties.
- Waar = in kaart brengen waar en wanneer verzetsgroepen actief waren en verzetsacties zijn gepleegd.
- Wat = koppelen van bronnen aan WO2 thesaurus, tak Verzet. Er zal speciale aandacht zijn voor thema's Indisch verzet, onderduik, vrouwen, communisten, het netwerk, gewapend verzet (aanslagen, etc). Ook worden verzetsgroepen gekoppeld aan verzetsacties en komen er verwijzingen naar bronnen.
- Wanneer = tijdlijn met verzetsacties en verwijzingen naar bronnen.

Basisprogramma Jaar van Verzet – vs081117

Door wie: Netwerk oorlogsbronnen (NOB)
Partners: Voor dit project wordt de samenwerking gezocht met de Koninklijke Bibliotheek (trekker van Wikipediaproject rondom verzetskranten), Stichting Wikimedia Nederland (data uitwisseling) en Nationaal Comité (inbouwen van interactieve webpagina's in tweedewereldoorlog.nl).
Wanneer: De webpagina's worden in twee releases opgeleverd: 1 januari 2018, 1 april 2018, de periode van april tot juni 2018 wordt besteed aan het verder aanvullen van de data.

2. MUSEAAL – leren en tonen

Doel: De breedte van de herinnering presenteren aan de samenleving en deze (ook) verbinden met nationale en internationale vraagstukken van vandaag.

Wat – algemeen

In het basisprogramma museaal is bewust *niet* gekozen voor één centrale expositie, maar voor een geografische spreiding van tentoonstellingen, waarin het multiperspectief van verzet tot uitdrukking komt en de samenwerking gestalte krijgt. De verschillende exposities zijn in samenhang te bekijken en bieden nieuwe perspectieven op het verzet vanuit een nationale en internationale context. De musea zijn er op gericht om nieuwe aspecten te presenteren en met een randprogramma de slag te maken naar de actualiteit. Dit wordt versterkt doordat de exposities uitgaan van meerduideligheid in handelingsperspectieven en keuzes en daarin al te gemakkelijke veronderstellingen doorbreken waar het gaat om goed en fout. Ons verleden kan zo behulpzaam zijn in het gesprek over de waarden in onze democratie en rechtstaat en wat het betekent en vergt om in vrijheid te kunnen leven.

Waar

Er zijn verschillende exposities, verspreid over het land en door de tijd heen te bekijken:

1. Verzetsmuseum, Amsterdam
2. Airborne Museum, Oosterbeek
3. Nationaal Bevrijdingsmuseum, Groesbeek
4. Nationaal Onderduikmuseum, Aalten
5. Kamp Westerbork, Westerbork
6. Indisch Herinneringscentrum, Arnhem
7. Reizende (educatieve) expositie Verzet (Februaristaking)
8. Oorlogsgraven Stichting
9. Poppentheater

1. Wie en waar: Verzetsmuseum, Amsterdam
Wat: De hemel was rood van vuur. De aanslag op het bevolkingsregister.
Wanneer: 27 maart 2018 – 11 november 2019
Contactpersoon: Femke Burger. burger@verzetsmuseum.org – (0)206202535
Bullets

- Centraal staan de verhalen van de zes beramers; bezoekers kunnen meeleven met hun overwegingen.
- Ontwikkeld in samenspraak met jongeren.
- Interactieve tentoonstelling met een mix van hoorspel, catoons, games, video's en objecten.

Website: www.verzetsmuseum.org

Inhoud: In de nacht van 27 maart 1943 werd het Amsterdamse bevolkingsregister grotendeels verwoest door een groep van vooral studenten en kunstenaars onder leiding van Willem Arondeus. Doel was de vernietiging van de persoonsgegevens die de bezetter gebruikte voor vervolging, repressie en dwangarbeid. De spectaculaire actie versterkte de verzetshouding in heel Nederland. Door verraad werden 21 betrokkenen gearresteerd; twaalf van hen werden gefusilleerd. Wie waren de betrokkenen, wat waren hun motieven, hoe gingen ze te werk, en wat ging er mis? Het Verzetsmuseum Amsterdam zal van maart november 2019 in een grote tentoonstelling deze aanslag belichten. Vernieuwend is dat de tentoonstelling zal inzoomen op sociaalpsychologische aspecten.

Basisprogramma Jaar van Verzet – vs081117

2. Wie en waar: Airborne Museum, Oosterbeek
Wat: Nieuw perspectief op het burgerverzet tijdens de Slag om Arnhem
Wanneer: 1 maart 2018 – maart 2019
Contactpersoon: Hans Bruinzeel. hbruinzeel@airbornemuseum.nl – (0)263337710
Website: www.airbornemuseum.nl
Bullets
- Interactieve tentoonstelling met inscenering van verschillende verhalen.
  - Baanbrekend onderzoek naar rol en organisatie van verzet.
  - In kaart brengen netwerk verzet Slag om Arnhem.
- Inhoud: *Het netwerk. Nieuw perspectief op het burgerverzet tijdens de Slag om Arnhem* is een tentoonstelling waar met nieuwe persoonlijke verhalen en objecten het burgerverzet rondom de Slag om Arnhem voor een groot publiek invoelbaar wordt gemaakt.
- De tentoonstelling laat door middel van objecten, foto's, egodocumenten en audiovisueel materiaal zien op welke wijze burgers netwerken vormden om zich te verzetten tegen de Duitse bezetting enerzijds en hoe dit netwerk heeft bijgedragen aan de Slag om Arnhem en de gevolgen hiervan anderzijds. Voor het eerst wordt duidelijk wat het aandeel van burgers is geweest in het verzet voor, tijdens en na de Slag om Arnhem; o.a. in de vorm van sabotage, het geven van inlichtingen en het verlenen van hulp aan onderduikers en gestrande geallieerde militairen. Deze geschiedenis wordt exclusief verteld door de mensen die er bij waren. Hoewel er talloze boeken zijn geschreven over de militaire geschiedenis van de Slag om Arnhem en de ervaringen van burgers, lijkt er weinig aandacht te zijn voor de het verzet tijdens en na de Slag om Arnhem. Daarnaast ligt bij werken over de Slag om Arnhem of meer nationaal georiënteerde oorlogsliteratuur zoals het standaardwerk van Lou de Jong de nadruk op het aandeel van de geallieerde militairen en geheime agenten in het verzet. Het lokale verzet en interlokale verzetsstructuren spelen hierin nauwelijks of een ondergeschikte rol. Dit tot op heden onbekende netwerk staat centraal tijdens deze tentoonstelling.
3. Wie en waar: Nationaal Bevrijdingsmuseum, Groesbeek
Wat: 'De Communisten. In verzet tegen fascisme en kapitaal'.
Wanneer: 1 mei 2018 t/m eind november 2018.
Contactpersoon: Charlotte Schuurs. info@bevrijdingsmuseum.nl – (0)243974404
Bullets
- Van de jaren '30 naar de koude oorlog
  - Grote helden en onbekende verhalen
  - Regionaal, nationaal, internationaal
- Inhoud: Het communistisch verzet kent een ongekend turbulente geschiedenis. Al in de eerste helft van de jaren '30 hielpen communisten Duitse tegenstanders van Hitler onderduiken in Nederland en werden zij actief in antifasistische waakzaamheidscomités. Tijdens de oorlog zetten zij ondanks felle vervolging hun verzet voort. De CPN richtte al op de dag van de capitulatie 15 mei 1940 officieel een verzetsorganisatie op en deze ligt aan de basis van o.a. de Februaristaking. Direct na de bezetting is het communisme mede dankzij haar rol in het verzet ongekend populair. Hannie Schaft wordt in 1945 in aanwezigheid van koningin Wilhelmina als enige vrouw bijgezet op de Erebegraafplaats Bloemendaal. De Waarheid was even de grootste krant van Nederland. Maar het tij keerde, het Stalinisme verdeelde ook de Nederlandse communisten en met de Koude Oorlog nam anticommunisme Nederland in zijn greep. In 1951 werden politie en het leger ingezet om de Hannie Schaft herdenking te voorkomen. Het Nationaal Bevrijdingsmuseum 1944-1945 vertelt de bewogen geschiedenis van het communistisch verzet in Nederland en Duitsland, in de jaren '30, tijdens de bezetting en in de naoorlogse periode.
- Activiteiten en evenementen: tentoonstelling, educatief programma voor Voorgezet Onderwijs, MBO (o.a. gericht op burgerschapskunde MBO en HO), aanvullende programmering met lezingen, workshops, etc.

Basisprogramma Jaar van Verzet – vs081117

4. Wie en waar: Nationaal Onderduikmuseum, Aalten
Wat: 'De vrouw als manager van het verzet'
Wanneer: 1 juni 2018 - 11 februari 2019
Contactpersoon: Gerda Brethouwer. gerdabrethouwer@icloud.com – 0610466186
Website: www.nationaalonderduikmuseum.nl
Bullets

- Nieuwe kijk op de actieve rol van vrouwen in het verzet
- Bijstelling van de geschiedenis
- Van algehele organisatie tot kleine verstoringen

Inhoud: Het Onderduikmuseum Aalten belicht de vaak essentiële betekenis van de vrouwen in hun rol als 'managers' van het verzet. Doordat vanaf 1933 in de grensstreek het verdrukkende regime van de nazi's duidelijk voelbaar was, werd direct na de inval in Nederland door Helena Theodora Kuipers-Rietberg (alias tante Riek) de oprichting van het georganiseerde landelijke netwerk Hulp aan Onderduikers (LO) geïnitieerd. Zij was het die dominee Fredrik Slomp (alias Frits de Zwerver) overhaalde daaraan mee te werken.

Met tien vrouwen als voorbeeld worden de verschillende rollen, die vrouwen in de in het verzet hebben ingenomen, verduidelijkt. Zij functioneerden doorgaans in de schaduw van hun mannen en vaders en vooral na de oorlog bleef hun werk veelal onbekend, vaak ook door eigen toedoen.

In de tentoonstelling 'De vrouw als manager van het verzet' staan de indringende verhalen centraal van de mensen die er bij waren via niet eerder ontsloten bronnenmateriaal in de vorm van interviews, brieven, dagboeken, betekenisvolle voorwerpen en foto's.

Met randprogrammering, educatieve lesbrief, lezingen en debat.

5. Wie en waar: Kamp Westerbork, Westerbork
Wat: 'Onderduik'
Wanneer: Jaarprogramma (doorlopend)
Contactpersoon: Hilde Boelema. Hilde.boelema@kampwesterbork.nl – 0593-592600
Website: www.kampwesterbork.nl
Bullets

- Verhalen uit de onderduik
- Nieuwlande: Drents Jeruzalem
- Verplaatsing van Verzetsgraf

Inhoud: Het Herinneringscentrum Kamp Westerbork wil in het kader van het Platform WOII – themajaar Verzet 2018 aandacht geven aan met name 'Onderduiken en Onderduikgeven', in het bijzonder aan de hand van onbekende maar wezenlijke geschiedenissen. Daarnaast wil het Herinneringscentrum Kamp Westerbork aandacht vragen voor en stimulans geven aan het behoud c.q. de reconstructie van onderduikholen. Hierin worden lokale gemeenschappen en initiatieven betrokken. In een tweetal activiteiten richten we ons op studenten van het HBO. Voor studenten van de PABO-opleidingen zal het project 'Wat zou ik doen' worden uitgevoerd, met daaraan gekoppeld de Expogéprijs 'Verzet dat niet verdwijnt'. Overige HBO-studenten worden geworven om als 'Verhalenvertellers' mee te gaan op een unieke reis naar Neuengamme. Tenslotte wordt als onderdeel van de herinrichting van de historische plek van kamp Westerbork de locatie van het voormalige crematorium in 2018 worden gemarkeerd in een stalen silhouetvorm. Dit geldt ook de executieplaats. Het Verzetsgraf zal als gevolg van deze ingrepen verplaatst worden naar de plek van de destijds executieplaats. In dit jaarprogramma staan authenticiteit en beleving centraal, in de vorm van exposities, educatieve programma's voor met name het VO en het MBO, (bus)excursies, rondleidingen, lezingen, fiets- en wandelroutes en interactieve workshops.

6. Wie en waar: Indisch Herinneringscentrum, Den Haag
Wat: De vele gezichten van verzet in en uit Nederlands-Indië
Wanneer: 12 april – 31 oktober 2018
Contactpersoon: A Candotti. A.candotti@indischherinneringscentrum.nl – 0263639103
Website: www.indischherinneringscentrum.nl
Bullets

- Vertelt persoonlijke verhalen van verzet in én uit Nederlands-Indië
- Brengt in kaart hoe het beeld over dit verzet zich door de tijd heen heeft gevormd

Basisprogramma Jaar van Verzet – vs081117

- Onderzoekt de overlevering en betekenis van dit verzet nu

Inhoud: Tijdens het Verzetsjaar in 2018 besteedt het Indisch Herinneringscentrum (IHC) aandacht aan het verzet in én uit Nederlands-Indië. Lange tijd bestond in Nederland het idee dat er tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië nooit verzet is gepleegd tegen de Japanse bezetter. Tegelijkertijd is het verhaal over zowel het Indisch als Indonesisch verzet tegen de Duitse bezetting in Nederland een onderbelicht gegeven. Tijdens de oorlog verbleef in Nederland een grote groep Indonesiërs, Indo-Europeanen, Molukkers en Nederlanders die Indië met elkaar gemeen had en die een substantiële bijdrage heeft geleverd aan het verzet. Na de capitulatie van Duitsland en Japan in 1945 verdween het Indisch en Indonesisch verzetsverhaal naar de achtergrond. De tentoonstelling vertelt 'het' verzetsverhaal aan de hand van een aantal persoonlijke verzetsverhalen, brengt in kaart hoe het beeld over dit verzet zich heeft gevormd en hoe dit verzet in eigentijdse uitingen nu nog steeds van betekenis is. De tentoonstelling en bijbehorende (educatieve) programmering streeft ernaar niet alleen de verschillende kanten van dit grensoverschrijdende verzet te tonen, maar ook de dualiteit die verbonden is met de koloniale geschiedenis.

7. Wie en waar: Reizende expositie van de SMH
Wat: 'Februaristaking, en nu?' reizende expositie
Wanneer: doorlopend vanaf 25 februari 2018
Contactpersoon: Gerda Brethouwer. gerdabrethouwer@icloud.com – 0610466186
Website: www.smh40-45.nl
Bullets

- 25 februari 1941 staking van arbeiders in Amsterdam
- Enige massale protest tegen Jodenvervolging in Europa
- Bloedig einde van het protest
- Reizende expositie

Inhoud: Reizende expositie van de SMH: 'Februaristaking, en nu?'. In het kader van Herdenking Februaristaking 75 jaar in 2016, was vanaf 21 februari t/m 5 mei 2016 de fototentoonstelling IK, JIJ, HIJ, WIJ, JULLIE, ZIJ, over de razzia op het Jonas Daniël Meijerplein te zien. Een initiatief van cameraman en fotograaf Bernd Wouthuysen i.s.m. met fotograaf Daniël Koning en ontwerper Peter Jonker. Deze expositie wordt reizend gemaakt en is aanleiding voor een educatief programma voor het voortgezet onderwijs in 2018 – Jaar van Verzet!. Activiteiten: algemeen museaal breed, reizende expositie met educatief programma voor VO in Duitsland en Nederland.

8. Wie en waar: Oorlogsgraven Stichting
Wat: 'Geef de namen een gezicht'
Wanneer: Doorlopend vanaf 25 februari 2018
Contactpersoon: Hélène Briare. info@ogs.nl – 0703131080
Website: www.oorlogsgravenstichting.nl
Bullets

- Aandacht voor onbekende tragedie
- De liquidatie van 46 zogenoemde 'verzetsmensen'.
- Pilotproject: verhalenvangers en scholen halen hen uit anonimiteit

Inhoud: De Oorlogsgraven Stichting gedenkt rond 180.000 Nederlandse oorlogsslachtoffers onder meer door het vertellen van de verhalen en draagt zo bij aan het besef dat vrede, vrijheid en veiligheid niet vanzelfsprekend zijn. Het project 'Geef de namen een gezicht' geeft aandacht aan 46 gefusilleerd mannen, die als zogenaamde 'verzetsmensen' uit de gevangenis in Doetinchem zijn gehaald en als vergelding zijn gefusilleerd in Rademakersbroek, Varsseveld. Door de aard van en morele oordelen over hun daden bleven zij vaak anoniem na hun dood. Ter gelegenheid van het themajaar start de OGS een pilotproject voor onderzoek en het vastleggen van de verhalen door 'verhalenvangers.' De verhalenvangers samen met schoolklassen die personen 'adopter' zorgen er voor dat de vermoorde verzetsmensen, de zogenaamde Knokploegen (LKP) een gezicht krijgen. Het onderzoek spits zich toe op de vragen: Wie waren deze mannen, soms jongens, die veelal buiten hun woonplaats opereerden? Hoe kwamen zij onder de noemer verzet in de gevangenis, waar kwamen ze vandaan, en wat dreef hen? Waar liggen zij begraven en hoe werd hun dood ervaren door de familie? De pilot start in 2018 en leidt tot een eigentijdse vorm van herdenken die recht doet aan de geschiedenis.

Basisprogramma Jaar van Verzet – vs081117

9. Wie en waar Poppentheater (SMH/Max Verstappen)
Wat Poppentheater voor de allerkleinsten
Wanneer Doorlopend vanaf 1 maart 2018
Contactpersoon Gerda Brethouwer. Gerdabrethouwer@icloud.com – 0610466186
Website www.maxverstappen.nl
Bullets
- Poppentheater voor de allerkleinsten
  - Genieten en leren tegelijk, voor jong én oud!
  - Op locatie door het land
  - Over de baas spelen, vriendjes worden en eerlijk delen
- Inhoud Voor de allerkleinsten wordt speciaal voor het themajaar een poppenspel ontwikkeld (a la Fabeltjeskrant) dat op een speelse manier inspireert om te reageren en mee te praten. Het poppenspel kan breed afgenomen worden door musea en scholen. Via de site kan de voorstelling geboekt worden, ook na 2018. Door de laagdrempelige vorm kunnen ook dementerenden worden aangesproken.

3. HERDENKEN, EREN, VIJEN - beseffen

Doel: Het rituele aspect van herinnering, landelijk en lokaal. Geeft richting en samenhang aanzet van bewustwording. Hierin is ook het betrekken van burgerinitiatieven zoals 1WO2 belangrijk.

Activiteiten

1. Nationale herdenkingen, waaronder Nationale herdenking en viering 4 en 5 mei, 'kleuren' met het thema Verzet. samenwerking van NC, OGS met NIOD en het Netwerk Oorlogsbronnen (NOB).

2. Herdenking Bridge to the Future Congres 16 t/m 20 september 2017 Airborne Museum. (Airborne)

3. Oorlogsgravenstichting (OGS), digitaal monument 'Geef de namen een gezicht'

De Oorlogsgravenstichting gedenkt rond 180.000 Nederlandse oorlogsslachtoffers onder meer door het vertellen van de verhalen en draagt zo bij aan het besef dat vrede, vrijheid en veiligheid niet vanzelfsprekend zijn. Het project 'Geef de namen een gezicht' geeft aandacht aan 46 gefusilleerde mannen, die als verzetsmensen uit de gevangenis in Doetinchem zijn gehaald en als vergelding zijn gefusilleerd in Rademakersbroek Varsseveld. Wie waren deze mannen, soms jongens die veelal buiten hun woonplaats opereerden. Door de aard van en morele oordelen over hun daden bleven zij vaak anoniem na hun dood. Hoe kwamen zij onder de noemer verzet in de gevangenis, waar kwamen ze vandaan, waar liggen zij begraven en wat dreef hen en hoe werd hun dood ervaren door de familie? Ter gelegenheid van het themajaar start de OGS een pilotproject voor onderzoek en optekenen met 'verhalenvangers'. De verhalenvangers zorgen er voor dat de vermoorde plegers van het gewapend verzet, de zogenaamde Knokploegen (LKP) een gezicht krijgen. De pilot start in 2018 en leidt tot een digitaal monument.

4. EDUCATIE – meedenken en ervaren

Doel: Vertaling van Tweede Wereldoorlog in onderwijs en voorlichting - besef van het eigen verleden en passende vertaling daarvan naar betekenis voor nationale en internationale vraagstukken van vandaag.

Er wordt door de verschillende musea, instellingen en organisaties veel expertise en middelen gestoken in educatieve programma's die uiterst actueel zijn en met weinig middelen breder kunnen worden ingezet en afgenomen. Het educatieve programma voorziet in een aantal producten die breed, door instellingen en onderwijs zijn af te nemen. Het programma wordt in samenwerking met NC en het educatief museaal overleg, waarin ook medewerkers van buiten de SMH instellingen zitting hebben zoals de Anne Frank Stichting, voorbereid en uitgewerkt. Met deze programma's wordt ook aangesloten bij het nieuwe vak 'burgerschap' waarin de hedendaagse waarden centraal staan.

Basisprogramma Jaar van Verzet – vs081117

Activiteiten

1. SMH: Poppenspel voor de allerkleinsten

Voor de allerkleinsten wordt speciaal voor het themajaar een poppenspel ontwikkeld (a la Fabeltjeskrant) dat op een speelse manier inspireert om te reageren en mee te praten. Het poppenspel kan breed afgenomen worden door musea en scholen. Via de site kan de voorstelling geboekt worden, ook na 2018. Door de laagdrempelige vorm kunnen ook dementerenden worden aangesproken. <http://www.maxverstappen.nl/>

2. Platform educatiegroep Tweede Wereldoorlog EDU Tool (trekker SMH)

Om het ontwikkelen van educatieve programma's voor dit en toekomstige themajaren op een duurzame en kwalitatieve manier te faciliteren, wordt een 'tool' ontwikkeld voor grote en kleine musea, instellingen en het onderwijs. Hiermee kunnen zij op een laagdrempelige wijze, *zelf* hoogwaardige educatieve programma's ontwikkelen over thema's binnen de tweede wereldoorlog, te beginnen met verzet. Het doel is dat door middel van de toolkit de thema's naar de actualiteit en specifieke eigen leefomgeving kunnen worden vertaald.

De tool is te gebruiken met de reizende expositie.

Het is een duurzame tool die ook na 2018 kan worden gebruikt.